

Ειδικές προδιαγραφές των θεμάτων για το γνωστικό αντικείμενο

«ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ»

Α΄ τάξης Ημερήσιων ΓΕ.Λ.

Α. Οι εκπαιδευτικοί που θα εκπονήσουν θέματα για το γνωστικό αντικείμενο «Νέα Ελληνική Γλώσσα» Α΄ ΓΕΛ, είναι αναγκαίο να λάβουν υπόψη τους τα θεσμικά κείμενα που αφορούν τις οδηγίες διδασκαλίας, την εξεταστέα ύλη και τον τρόπο αξιολόγησης του μαθήματος σε συνάρτηση πάντα με το οικείο ΠΣ, αλλά και το **γενικό πλαίσιο** και τις **γενικές προδιαγραφές** για τη διαμόρφωση των θεμάτων (είναι διαθέσιμα στην Ιστοσελίδα της Τ.Θ.Δ.Δ.).

Επίσης, να λάβουν υπόψη τους τις ακόλουθες **ειδικές προδιαγραφές**:

- Δίνεται ένα μη λογοτεχνικό κείμενο, μη διδαγμένο, το οποίο μπορεί να είναι δημοσιογραφικό κείμενο ή επιστημονικό ή πληροφοριακό άρθρο, συνέντευξη, κριτική, ομιλία, επιστολή, επιφυλλίδα ή δοκίμιο. Το κείμενο σχετίζεται με τις θεματικές ενότητες που ορίζονται στην εξεταστέα ύλη και συνοδεύεται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα, χωρίς ερμηνευτικά σχόλια. Στο εισαγωγικό σημείωμα αναγράφονται το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα, η πηγή από την οποία έχει αντληθεί το κείμενο, η ημερομηνία δημοσίευσης και προσπέλασης, όταν πρόκειται για διαδικτυακή πηγή. Επίσης, αναγράφεται αν το κείμενο είναι ελαφρά τροποποιημένο ή διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

[Παράδειγμα: *Το παρακάτω κείμενο αποτελεί τμήμα της συνέντευξης που παραχώρησε η Αλεξάνδρα Καππάτου, παιδοψυχολόγος και συγγραφέας, στον δημοσιογράφο Πάνο Βασιλάκη και δημοσιεύθηκε στον ειδησεογραφικό ιστότοπο in.gr στις 25 Φεβρουαρίου του 2015.*]

- Τα κείμενα που επιλέγονται για την Τράπεζα Θεμάτων και τα θέματα που τίθενται επί των κειμένων σχετίζονται νοηματικά με τις εξής θεματικές ενότητες:
- Γλώσσα, γλωσσική ποικιλία, οπτική γωνία, δημιουργικότητα της γλώσσας
- Γλωσσομάθεια
- Αναλφαβητισμός
- Διάλογος
- Εφηβεία
- Αγάπη και έρωτας
- Ενδυμασία και μόδα
- Γηρατειά και νεότητα
- Το κωμικό και η σημασία του γέλιου

- Οι θεματοδότες καλούνται να συγγράψουν ενότητα θεμάτων (το Θέμα 2β και το Θέμα 3) επί του κειμένου που έχουν επιλέξει.
- Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός χρόνος που έχουν οι μαθητές/τριες στη διάθεσή τους, ιδίως να συνυπολογίζεται το γεγονός ότι στη διάρκεια της τρίωρης εξέτασης καλούνται στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας να ανταποκριθούν σε δύο αυτόνομα μεταξύ τους κριτήρια αξιολόγησης.
- Τα θέματα που υποβάλλονται χρειάζεται να είναι κατά το δυνατόν πρωτότυπα, ενώ ο βαθμός δυσκολίας θα πρέπει να είναι περίπου ίδιος για όλα τα θέματα της ίδιας τυπολογίας.
- Ανάλογο βαθμό πρωτοτυπίας, επιλογών ύφους και επικαιρότητας πρέπει να έχουν τα κείμενα που θα επιλεγούν και θα αποτελέσουν τη βάση του κριτηρίου αξιολόγησης στο μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας.
- Στις εκφωνήσεις των θεμάτων κρίνεται πρόσφορη παιδαγωγικά η επιλογή του δεύτερου ενικού ρηματικού προσώπου.

B. Στο Θέμα 2β προτείνεται η αναζήτηση ασκήσεων που βασίζονται σε μετασχηματιστικές πρακτικές αλλαγής ύφους λόγου και αναζήτησης γλωσσικών επιλογών του πομπού που προσδιορίζουν το εκάστοτε υφολογικό επίπεδο λόγου στο κείμενό του ή σε μέρος του κειμένου. Αυτή η επιλογή δεν αποκλείει και την αναζήτηση συνωνύμων ή αντωνύμων με κριτήριο τη σημασία των ζητούμενων λέξεων στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία βρίσκονται.

Παραδείγματα διατυπώσεων Θέματος 2β:

Παράδειγμα 1

Να μετασχηματίσετε συντακτικά τις προτάσεις του κειμένου, σύμφωνα με το παράδειγμα. Ποια αλλαγή παρατηρείτε ως προς το ύφος λόγου;

Παράδειγμα: Είναι η πρώτη σοβαρή του προσπάθεια να ενταχθεί σε ένα κοινωνικό σύνολο → Είναι η πρώτη σοβαρή του προσπάθεια ένταξης σε ένα κοινωνικό σύνολο.

- 1) Άρα, ο έφηβος πολύ εύκολα ταυτίζει το πόσο δημοφιλής είναι με την προσωπικότητά του (3η παράγραφος)
- 2) Οι λόγοι για τους οποίους διαλύεται η φιλία στην εφηβεία (4η παράγραφος)
- 3) Μια τέτοια τακτική.... δείχνει πόσο εξαρτημένος είναι από τους γονείς του. (5η παράγραφος)
- 4) Από την άλλη, βέβαια, υπάρχει και η παγίδα του να απαξιώσουν ...την κατάσταση. (5η παράγραφος)
- 5) Αρχικά χρειάζεται να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα του παιδιού τους με την ωριμότητα που πρέπει. (6η παράγραφος)

Παράδειγμα 2

Στις περιόδους που ακολουθούν να αντικαταστήσεις τα υπογραμμισμένα ρηματικά σύνολα με ονοματικά, χωρίς να αλλάξει το νόημα των προτάσεων, κάνοντας τις αλλαγές που θεωρείς απαραίτητες.

Παράδειγμα: «Οι πιο συχνές παραβατικές συμπεριφορές που έχουν καταγραφεί από τα ΜΜΕ αφορούν»= η καταγραφή των πιο συχνών παραβατικών συμπεριφορών από τα ΜΜΕ αφορά...

α) «το παιδί διαμορφώνει τον χαρακτήρα του μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον»

β)«Τα παιδιά που έχουν κακοποιηθεί ενδεχομένως να αναπαράγουν το ίδια μοντέλα συμπεριφοράς»

Ποιες αλλαγές παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου στις παραπάνω περιπτώσεις;

Παράδειγμα 3

Να μετασχηματίσετε συντακτικά τις προτάσεις του κειμένου, σύμφωνα με το παράδειγμα. Ποια αλλαγή παρατηρείτε ως προς το ύφος λόγου;

Παράδειγμα: Είναι η πρώτη σοβαρή του προσπάθεια να ενταχθεί σε ένα κοινωνικό σύνολο → Είναι η πρώτη σοβαρή του προσπάθεια ένταξης σε ένα κοινωνικό σύνολο.

1) Άρα, ο έφηβος πολύ εύκολα ταυτίζει το πόσο δημοφιλής είναι με την προσωπικότητά του (3η παράγραφος)

2) Οι λόγοι για τους οποίους διαλύεται η φιλία στην εφηβεία (4η παράγραφος)

3) Μια τέτοια τακτική.... δείχνει πόσο εξαρτημένος είναι από τους γονείς του. (5η παράγραφος)

4) Από την άλλη, βέβαια, υπάρχει και η παγίδα του να απαξιώσουν ...την κατάσταση. (5η παράγραφος)

Παράδειγμα 4

«Ο Π.Ο.Υ περιγράφει την κατάσταση ως ένα μοτίβο διαρκούς ή επαναλαμβανόμενης συμπεριφοράς ηλεκτρονικών παιχνιδιών»: Τι είδους σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) εντοπίζεις στο παραπάνω χωρίο; Να την μετατρέψεις στο άλλο είδος και να αναφέρεις τις αλλαγές που παρατηρείς στο ύφος λόγου.

Παράδειγμα 5

Να εντοπίσεις στην τελευταία παράγραφο του κειμένου πέντε ρήματα σε υποτακτική ή προστακτική έγκλιση και να δικαιολογήσεις την επιλογή τους από τη συγγραφέα.

Γ. Το Θέμα 3 αφορά την παραγωγή λόγου, με το οποίο ζητείται από τους/τις μαθητές/-τριες να συντάξουν δικό τους κείμενο, ενταγμένο σε επικοινωνιακό πλαίσιο και σε συνάρτηση με το κείμενο αναφοράς. Σε αυτό καλούνται να κρίνουν, να σχολιάσουν σημεία του κειμένου ή να ανασκευάσουν θέσεις του, αναπτύσσοντας τεκμηριωμένα τις προσωπικές απόψεις τους. Το μαθητικό κείμενο αναπτύσσεται με τη μορφή κειμένου επιχειρηματολογίας (δημόσια ομιλία, επιστολή, άρθρο) και έχει έκταση 250-300 λέξεις. Το θέμα βαθμολογείται με 40 μονάδες και επιλέγεται από την Τράπεζα Θεμάτων.

Παραδείγματα διατυπώσεων Θέματος 2β:

Παράδειγμα 1

Στο κείμενο προβάλλονται ως αιτίες που οδηγούν τους εφήβους να εγκαταλείπουν το σχολείο η εξάρτηση από το διαδίκτυο και ο σχολικός εκφοβισμός. Να γράψεις ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα (250-300 λέξεις) στο οποίο θα εκφράζεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Μπορείς να παραθέσεις παραδείγματα από περιστατικά που έχουν υποπέσει στην αντίληψή σου, για να ενισχύσεις την επιχειρηματολογία σου.

Παράδειγμα 2

Να υποθέσεις ότι συμμετέχεις σε συζήτηση σε γνωστή σελίδα κοινωνικής δικτύωσης με θέμα τη σχέση των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα. Σε 250- 300 λέξεις να αναπτύξεις την άποψή σου σχετικά με το αν η σχέση αυτή επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τις κοινωνικές συναναστροφές των εφήβων αναφέροντας και παραδείγματα από τη δική σου εμπειρία. (Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο αναφοράς)

Παράδειγμα 3

Να υποθέσεις ότι συμμετέχεις με εισήγησή σου ως μαθητής/μαθήτρια της Α΄ τάξης σε ημερίδα που διοργανώνει ο Σύλλογος Διδασκόντων και ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του Σχολείου σου για τη νεανική παραβατικότητα. Η εισήγησή σου με τη μορφή ομιλίας σε 250-300 λέξεις να έχει ως θέμα τον ρόλο του σχολείου στην πρόληψη των φαινομένων παραβατικής συμπεριφοράς.

Παράδειγμα 4

Η αρθρογράφος, αναφέροντας και στοιχεία ερευνητών, υποστηρίζει στην τελευταία παράγραφο πως «η ευαισθησία των εφήβων στην κοινωνική σύγκριση μπορεί να έχει και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα». Αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο στο ιστολόγιο του σχολείου σου (250-300 λέξεις) στο οποίο στηριζόμενος /η σε παραδείγματα της προσωπικής σου ζωής εκφράζεις τη συμφωνία σου ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Για την ενίσχυση της επιχειρηματολογίας σου μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου αναφοράς.

Δ. Τυποτεχνικά χαρακτηριστικά

- Γραμματοσειρά Calibri, μέγεθος χαρακτήρων 12
- Περιθώρια κανονικά: επάνω: 2,5 εκ., κάτω: 2,5 εκ., αριστερά: 2,5 εκ., δεξιά: 2,5 εκ.
- Πλήρης στοίχιση, διάστημα 0 και διάστιχο 1,5.
- Προσανατολισμός: Κατακόρυφος
- Εσοχές: Αριστερά-Δεξιά: 0 εκ.
- Στην αρχή με κεφαλαία έντονα γράμματα αναγράφονται το μάθημα (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ), από κάτω η τάξη (Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ) και από κάτω η θεματική ενότητα (π.χ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΦΗΒΕΙΑ)
- Με ένα κενό, πατώντας Enter, ακολουθεί η ένδειξη: Κείμενο
- Με στοίχιση στο κέντρο αναγράφεται με έντονα γράμματα ο τίτλος του κειμένου και χωρίς κενό ακολουθεί το εισαγωγικό σημείωμα σε πλάγια γράμματα και γραμματοσειρά Calibri, μέγεθος χαρακτήρων 11
- Ανάμεσα στο εισαγωγικό σημείωμα και στο σώμα του κειμένου αφήνεται ένα κενό πατώντας Enter.
- Ο αριθμός του θέματος αναγράφεται με έντονα στοιχεία αριστερά και πάνω από την εκφώνηση (π.χ.: **ΘΕΜΑ 2β**)
- Σε κάθε θέμα, μετά το τέλος της εκφώνησης πατώντας Enter, αναγράφεται η βαθμολογία, με έντονα στοιχεία στην επόμενη σειρά και δεξιά.
- Μεταξύ των θεμάτων (ΘΕΜΑ 2β - ΘΕΜΑ 3) αφήνουμε μια σειρά πατώντας Enter.
- Στον υπομνηματισμό για εξήγηση λέξεων χρησιμοποιείται γραμματοσειρά Calibri, μέγεθος χαρακτήρων 11.

Οδηγίες για τις ενδεικτικές απαντήσεις

Η ένταξη των ενδεικτικών απαντήσεων στη λογική της Τράπεζας Θεμάτων αποτελεί μια καινοτομία που συνδέεται με τον επιμορφωτικό της χαρακτήρα, καθώς δίνεται στους μαθητές/τριες η δυνατότητα να προσεγγίσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια και σαφήνεια τη διδακτέα ύλη και στους εκπαιδευτικούς η δυνατότητα να αντιμετωπίσουν πιο διευρυμένα τη διδακτική προσέγγιση, υπό το πρίσμα μιας πιο δυναμικής επικοινωνιακής και κειμενοκεντρικής γλωσσικής διδασκαλίας. Επιπλέον, με τις ενδεικτικές απαντήσεις ενισχύεται και ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της Τράπεζας Θεμάτων, καθώς παιδαγωγικά και διδακτικά είναι ορθό τα προτεινόμενα θέματα να συνοδεύονται και από ενδεικτικές απαντήσεις.

Ωστόσο, το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας έχει παραδοσιακά μια ιδιαιτερότητα, καθώς δεν εστιάζει μόνο στην καλλιέργεια της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών/τριών, αλλά και στην επικοινωνιακή ικανότητα και σε ένα σύνολο άλλων μεταγλωσσικών ικανοτήτων. Πρωτίστως, όμως, η κοινωνιολογική και λειτουργική διάσταση της γλώσσας και η πραγματολογική προσέγγισή της, όπως αποτυπώνονται στην παραγωγή λόγου, δημιουργούν μια πολυσχιδία και μια υποκειμενικότητα που πρέπει να ενθαρρύνονται, προκειμένου η διδασκαλία να έχει την απαιτούμενη στοχαστοκεντρική διάσταση. Επομένως, στην περίπτωση της Νεοελληνικής Γλώσσας ως γνωστικού αντικείμενου η ύπαρξη σε κάθε προτεινόμενο κριτήριο αξιολόγησης και ενός αρχείου με ενδεικτικές απαντήσεις δεν κρίνεται παιδαγωγικά τελέσφορη, διότι ενισχύει την τυποποίηση και την αποστήθιση, στοιχεία που αντίκεινται επιστημονικά και παιδαγωγικά στη φιλοσοφία της ανακαλυπτικής και στοχαστοκεντρικής μάθησης, αλλά και στη λογική της επικοινωνιακής και κειμενοκεντρικής διδακτικής προσέγγισης.

Το παραπάνω σκεπτικό παιδαγωγικής ελευθερίας στο μάθημα, το οποίο έχει διαφορετικά φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά από άλλα γνωστικά αντικείμενα που έχουν ενταχθεί στην Τράπεζα Θεμάτων, έχει ενισχύσει την πρακτική δημοσίευσης ενιαίων κριτηρίων αξιολόγησης που συνοδεύονται από ενδεικτικές απαντήσεις. Με αυτό τον τρόπο υπηρετείται πιο αποτελεσματικά ο επιμορφωτικός και παιδαγωγικός χαρακτήρας της Τράπεζας Θεμάτων, καθώς δίνεται η δυνατότητα τόσο στους/στις εκπαιδευτικούς όσο και στους/στις μαθητές/τριες να προσεγγίσουν την αξιολόγηση πιο ολιστικά και παιδαγωγικά, αφού προκύπτει ως απόληξη μιας διδακτικής προσέγγισης που εστιάζει στην κριτική ανάγνωση κειμένων, στη διερεύνηση των λεξικογραμματικών επιλογών με τις οποίες ο πομπός προωθεί το μήνυμα του κειμένου και την παραγωγή κριτικού λόγου ο οποίος βασίζεται στην επιχειρηματολογία και την τεκμηρίωση των ιδεών.